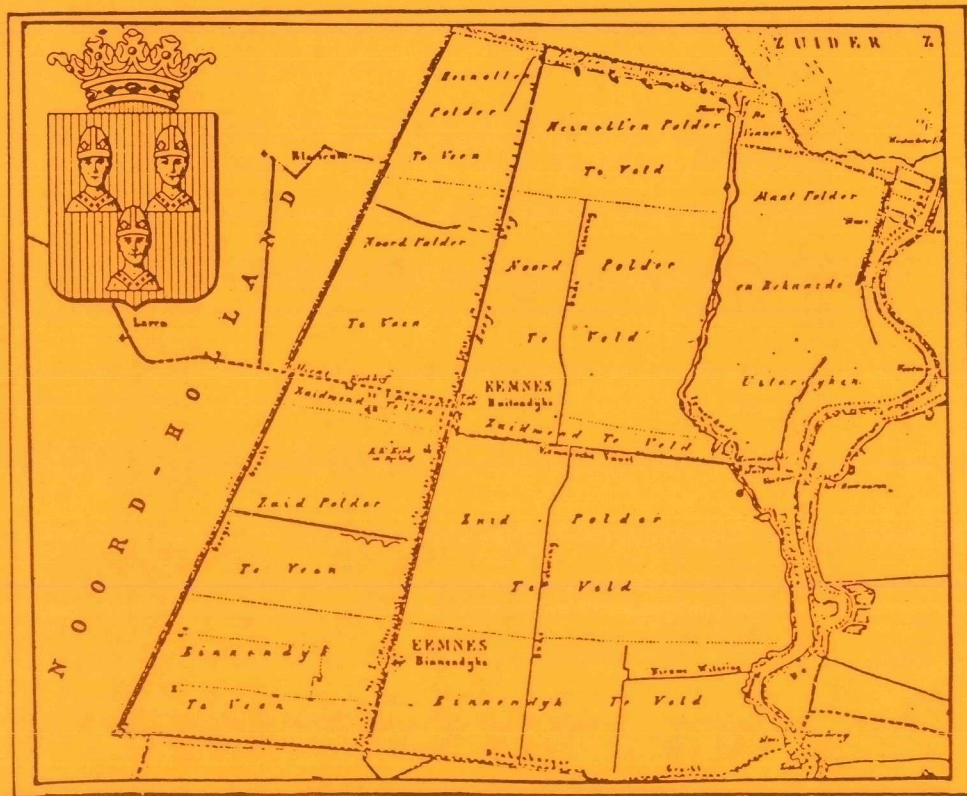
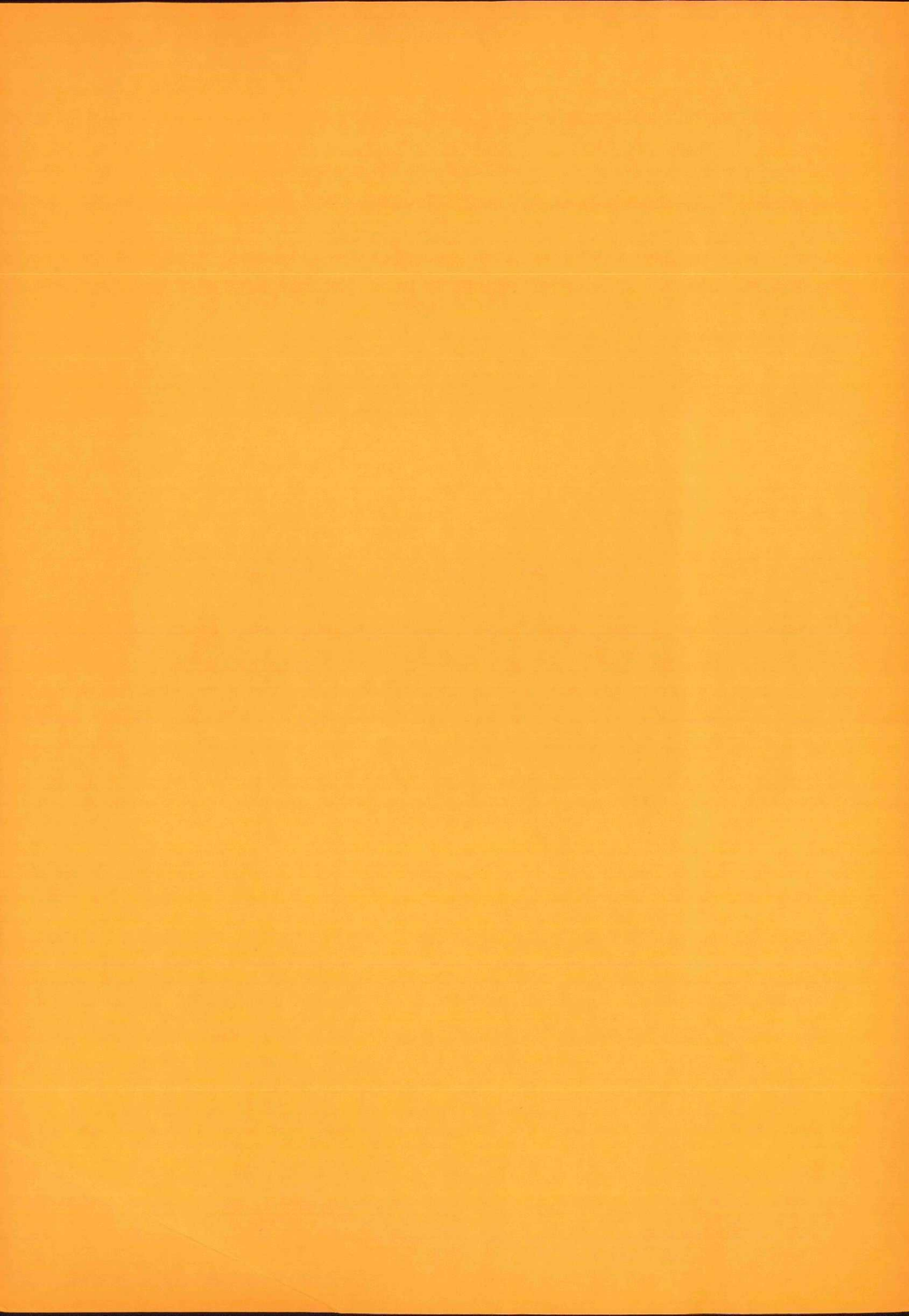

Historische Kring Eemnes

~~To 2 / 100~~

1985-1

Historische Kring Eemnes

maart 1985 jaargang 7- nr. 1

Verschiijnt viermaal per jaar

Bestuur:

Voorzitter	A.M. Veth	Raadhuislaan 51
Vice-voorz.	J.V.M. Out	Raadhuislaan 87
Penningmeester	H.H.M. van Roy	Hasselaarlaan 15
Sekretaris	C. Jungerling	Ploeglaan 12
Lid	M.Achthoven-Hermeler	Fazantenhof 12

Kontributie HKE f 15,-- per jaar
Amro-bank Eemnes
rek. nr. 45.89.86.577
Girorek. nr. 2080362

Ledenadm.:	B.van Wijk-Blom, Raadhuislaan 39 (tel.nr. 14689)
Redaktie:	H.Grootveld (tel.nr. 89535) B.van Raay (tel.nr. 86594)

Inhoud:	Van het bestuur	2
	Herdenkingsteken voor de gevallenen	2
	Krijgsgevangen of bij de ondergrondse	3
	Wie doet er mee?	.
	Wie doet er wat?	4
	Mededeling	
	Stads- en dorpsgezichten	5
	Werkgroepen:	
	Genealogie	7
	De Zouaven van Eemnes	16

*Doel van de vereniging is bevordering van de kennis van- en de belangstelling voor de geschiedenis in algemene zin en de geschiedenis van Eemnes, met aansluitend gebied, in het bijzonder.

De Vlag uit!

Het eerste nummer van een nieuwe jaargang ligt weer voor u. Het bestuur van de H.K.E. vindt dit alleen al weer een reden tot vreugde: iedere keer weer wordt ons tijdschrift gevuld met vele lezenswaardige artikelen. Maar daarom hoeft de vlag niet uit; er zijn twee andere redenen!

Allereerst heeft het 300e H.K.E.-lid zich onlangs aangemeld. Nog vers in ons geheugen ligt de aanbieding van een feestelijk geschenk aan het 250e lid! Binnen een half jaar is het volgende mooie getal bereikt.

Vervolgens moeten wij verheugd constateren, dat binnen een maand onze hele oplage van het boekje 'De Kerkstraat' (1000 exemplaren) totaal is verkocht. Als U eens wist, wat een zorg het bestuur gehad heeft, om dat ook financieel te kunnen regelen!

Al met al beginnen we onze 7e jaargang dus met een verheugd gevoel en zien we de toekomst van onze Historische Kring Eemnes heel optimistisch tegemoet. Dank aan allen die daar aan meewerken!

Het bestuur van H.K.E.
Jan Out.

Herdenkingsteken voor de gevallen tijdens de tweede wereldoorlog in de gemeente Eemnes.

Binnen de werkgroep 'Tweede Wereldoorlog' is, naar aanleiding van ons onderzoek, de vraag gerezen, waarom er in Eemnes geen herdenkingsteken voor de gevallen bestaat.

Tijdens de oorlog zijn toch een aantal inwoners van de gemeente Eemnes ter dood gebracht door de bezetter.

Uit ons onderzoek is gebleken dat ook een aantal geallieerde vliegers de dood vonden op het grondgebied van de gemeente Eemnes. Natuurlijk kan men zich afvragen: 'Moet dat nog na veertig jaar? Zijn wij daar niet veel te laat mee?'

Wij denken dat het nooit te laat is.

De tijd komt naderbij dat de geschiedenis van de Tweede Wereldoorlog alleen nog maar terug te vinden zal zijn in

boeken, film en foto's. Daarom lijkt het ons zinvol dat verzuim goed te maken. De strijd die gestreden is en het hoogste offer dat door velen gebracht is, mag niet vergeten worden.

Over de totstandkoming en vormgeving van een herdenkings-teken kan pas gesproken worden als de bevolking van de gemeente Eemnes deze gedachte steunt.

Daarom zijn er op de dia-avonden intekenlijsten neergelegd. Ook op de tentoonstelling die van 4 tot en met 7 mei in het gemeentehuis van Eemnes gehouden zal worden, zullen deze intekenlijsten liggen.

Hartelijk dank voor Uw steun.

Krijgsgevangen of bij de ondergrondse.

Ter gelegenheid van de veertigste herdenking van de Bevrijding publiceert de Historische Kring Eemnes een speciale uitgave. Deze uitgave bevat het verhaal waarin het ongeluk met een Amerikaanse bommenwerper van het type B-24 'Liberator' beschreven wordt. Deze bommenwerper stortte op 21 november 1944 neer in de monding van de Eem. Twee bemanningsleden doken onder, één in Eemnes en één in Blaricum.

Helaas kwamen zeven andere bemanningsleden terecht in het koude water van het IJsselmeer en verdronken.

De leden van de Historische Kring Eemnes ontvangen het boekje als kwartaaluitgave.

Er zijn een aantal boekjes extra gedrukt voor losse verkoop.

De prijs bedraagt f 5,--. Het boekje zal op de tentoonstelling, die van 4 t/m 7 mei in de raadszaal van het gemeentehuis te Eemnes te bezichtigen zal zijn, ter verkoop liggen. Op deze tentoonstelling zal aandacht worden besteed aan deze bommenwerper en haar bemanning. Maar ook andere aspecten van de Tweede Wereldoorlog zullen worden belicht.

De tentoonstelling 'Krijgsgevangen of bij de ondergrondse' zal tijdens de hieronder genoemde uren opengesteld zijn voor publiek:

zaterdag	4 mei	15.30 - 18.00*	
zondag	5 mei	12.00 - 16.00	
maandag	6 mei	09.00 - 12.00	13.30 - 17.00
		19.00 - 21.00	

dinsdag 7 mei 09.00 - 12.00 13.30 - 17.00
 19.00 - 21.00.

*Afhankelijk van het tijdstip waarop de uitreiking van de verzetsherdenkingskruizen eindigt , zal de tentoonstelling opengesteld worden.

Groepsfoto van de bemanning van "Satan's Little Sister".

Wie doet er mee?

Wie weet er van?

Rubriek waarin staat, met welke onderzoeken en projecten onze leden bezig zijn.

Iedereen die geïnteresseerd is om mee te doen of die kan helpen aan materiaal, kan contact opnemen met de desbetreffende persoon.

Henk van Hees, Geutoomserf 23, Eemnes tel. 89849

4 - HKE

-De grote brand in Eemnes van 10 juni 1885, begonnen in het tegenwoordige Café Staal, waarbij vier huizen uitbrandden, waaronder zelfs het latere huis van Van IJken bij de haven.

Wie weet er meer van?

-De dijkdoorbraak en overstroming van januari 1916. Volgend jaar dus 70 jaar geleden. We denken in dit verband aan een speciale uitgave van ons tijdschrift.

Gevraagd: verhalen en fotomateriaal om na te maken.

Wiebe van IJken, Everserf 20, Eemnes tel. 89367

-Onderzoek naar de Leeuwenpaal, Grenspaal Holland-Utrecht bij Eemnes.

-De familie Pas in Eemnes.

Bertie van Wijk, Raadhuislaan 39, Eemnes, tel. 14689

-Het huis Ruijsdael (Blaricum).

Dick Scherpenzeel, Everserf 11, Eemnes tel. 86425

-De familie Scherpenzeel in Eemnes.

Ria Stoutenburg-Vos, Wakkerendijk 118, Eemnes tel. 11640

Jan van de Wardt, Scholekster 40, Eemnes, tel 11032

-De familie v.d. Wardt in Eemnes.

Tekeningen stads-en dorpsgezichten.

Van het Provinciaal comité monumentenjaar 1975 kregen wij bericht, dat de map met 20 reproducties van tekeningen van monumenten, stads-en dorpsgezichten van Amersfoort en omstreken weer volop verkrijgbaar is. U kunt in het bezit komen van de map indien U deze afhaalt bij het sekretariaat van het Provinciaal Comité, Kromme Nieuwe Gracht 49 te Utrecht voor de somma van f 10,--. De map kan ook per post worden toegezonden. Alsdan dient de bovenstaande afhaalprijs te worden verhoogd met f 3,50 als bijdrage in de verzendkosten. Het verschuldigde bedrag dient te worden over-

geschreven op postrekening 75651 ten name van de Crediet-
 en Effectenbank te Utrecht, onder vermelding van: t.g.v.
 M75 en de naam van de map.

De EEMBRUG, Zieende op Amersfoort.

Werkgroepen

Monumenten	J. de Roos, Torenzicht 38	86303
Biblio-/topografie	M. Achthoven, Fazantenhof 12	89856
Genealogie	H. van Hees, Geutoomserf 23	89849
Recent Verleden	idem	
2e Wereldoorlog	J.V.M.Out, Raadhuislaan 87	87153

De Familie Van Wijk in Eemnes.

Evenals de familie Hilhorst, zie H.K.E. jrg. 6, nr. 1, hebben de Van Wijken in Eemnes hun naam te danken aan een stam-moeder: Wijmpje Isaaks van Wijk. Zij werd in 1719 te Baarn gedoopt en trouwde met de Eemnesser Teunis Jans, wiens ouders en grootouders eveneens in Eemnes geboren waren.

Laat ik niet op de geschiedenis vooruit lopen, maar beginnen met:

I Jan van Wijk
 geboren ca. 1580

Van Jan is alleen bekend dat hij een zoon had:

II Otto Jans van Wijk
 geboren ca. 1620
 overleden vóór 10-01-1699

Otto Jans woonde waarschijnlijk in Baarn, waar hij verschillende bezittingen had. Hij had ook een dochter, Jaapje Otten, die trouwde met Gijsbert Jans de Zaijer en een zoon:

III Jan Otten van Wijk
 geboren ca. 1650
 overleden vóór 24-10-1696
 trouwt ca. 1675
 Marringje Isacken

Jan Otten bezat o.a. 'wijland gelegen in de Eult met sijne gerechtigheijt in de oude hofstede.' Deze hofstede zal later deel uitmaken van het landgoed 'de Eult', dat te Baarn in het verlengde van de Torenlaan stond. Jan en Marringje hadden ook een zoon en een dochter. Deze dochter, Jaepje Jans, overlijdt vóór 1-3-1703, waarna haar broer haar erfgenaam is:

IV Isaack Jans van Wijk
 geboren ca. 1675
 overleden vóór 14-09-1730
 trouwt R.K. Soest 14-11-1696
 I Petertje Egberts
 trouwt R.K. Baarn 06-10-1705
 II Teunisje Cornelis, uit Eemnes
 (dochter van Cornelis Damen (Van Wegen) en

Isaack en zijn gezin woonden in Baarn op een boerderij die begrensd werd door: 'ten oosten de Bruijdsbroek, zuiden de Meulensteeg en ten westen de gemeene weg'. Deze boerderij moet dus in de buurt van de molen gestaan hebben. Uit het eerste huwelijk van Isaack bleef één dochter in leven. Isaack en zijn tweede vrouw Teunisje kregen 4 zoons en 4 dochters. Van de zoons werd alleen Otto volwassen en trouwde met Hendrikje van Zeldert. Hij stierf ook jong ca. 24 jaar oud, waarna zijn weduwe en zoontje Isaack naar Hoogland gaan.

Voorz. getrouwen seerde Landt
 met alle rechte en acten daer
 op behorende. Gehoord 3. d. 1. v. l. v.
 beken met hetgeen dat deijl panning
 ende ongeluck daer op versluden
 gegele den Heer Baarn. ~~De Baarn~~
 ende vstaalt sijn; soo v. d. d.
 Comparant insginst v. d. v.
 geandemneert; Actum Baarn
 Dejn 13. d. 1. v. l. v. 1704
 Zacht Jansen van Wijk
 H. M. v. d. B. v. l. v.
 Hendrick v. d. B. v. l. v.
 J. v. d. B. v. l. v.
 J. v. d. B. v. l. v.

handtekening Isaak Jansen van Wijk IV

De dochters trouwden in Eemnes; Maria Isaaks eerst met Meeuwis Harmens Krijnen, later met Jan Hendriks Beukeboom. Petronella trouwt met Teunis Lammerts Hilhorst (HKE jrg. 6 nr. 1).

De jongste dochter Wijmpje helpt de Eemnesser familie Van Wijk aan haar achternaam.

V Wijmpje Isaaks van Wijk
 gedoopt R.K. Baarn 09-09-1719
 begraven Eemnes 08-08-1807
 trouwt R.K. Eemnes 13-02-1747
 Teunis Jansz
 gedoopt R.K. Eemnes 26-10-1721
 begraven Eemnes 25-10-1774
 zoon van Jan Teunisz en Aaltje Jans Ruijter
 gedoopt Eemnes 15-12-1694

Teunis Jansz had geen speciale achternaam maar een zogenaamd 'patroniem'. Zijn achternaam was de voornaam van zijn vader dus Teunis Janszoon, kortweg Jansz. De kinderen van Teunis en Wijmpje kregen de toevoeging Teunisse achter hun doopnaam. Na de invoering van de burgerlijke stand in 1811 kwam hier van Wijk bij.

Meentweg 37

Teunis was een kind uit het tweede huwelijk van Aaltje Jans Ruijter en bracht zijn jeugd door op de ouderlijke boerderij Meentweg 37 (nu J. Blom).

Na hun huwelijk woonden Teunis en Wijmpje op de boerderij Ravestein bij Groeneveld. Dit blijkt uit het grafregister van de Hervormde Kerk van Eemnes-buitendijk, waarin wordt vermeld dat op 25-10-1774 op de 10e rij in graf 6 werd bijgezet 'Teunis Jansz wonende op Ravestein onder

Baarn'. In 1807 werd in dezelfde kerk begraven Wijmpje van Wijk, weduwe van Teunis van Ravestein. Destijds werden ook de katholieken in en bij de Hervormde Kerk begraven.

Het echtpaar krijgt 7 kinderen. 1763 wordt een triest jaar voor hen, als binnen enkele weken 3 kinderen komen te overlijden.

Hun jongste kind was:

VI Isaeck Teunisse (van Wijk)
 gedoopt Eemnes R.K. 01-12-1761
 overleden Eemnes 22-04-1830
 trouwt Eemnes R.K. 03-05-1789
 Everarda Geurden Bosterdijk

Isaack en Evertje komen in 1789 op Meentweg 19 wonen (nu J. Wiggerts). Aanvankelijk huren zij een deel van Timmerman Tijmen de Beer. Later wordt het pand uit de boedel gekocht. Moeder Wijmpje woont naast hen als rentenierster op nr. 21/23.

In 1828 verhuist het gezin naar Meentweg 5. Zij krijgen 9 kinderen, 6 zoons en 3 dochters. Hun zoon Maas overlijdt op 21-jarige leeftijd te Naarden als fuselier bij het 3e bataillon, 5e afd. Infanterie.

De oudste zoon van Isaack en Evertje is:

Meentweg 19

VII-a Teunis van Wijk
 gedoopt R.K. Eemnes 18-04-1790
 overleden Eemnes 09-05-1865
 trouwt Eemnes 21-10-1830
 Neeltje van den Berg

Het echtpaar gaat wonen op Meentweg 17, een huis dat inmiddels is verdwenen. Zij krijgen 7 kinderen. Zoon Dirk vertrekt in 1868 naar Naarden, waar later zijn moeder bij hem komt wonen.

Een andere zoon blijft in Eemnes:

VIII-a Izak van Wijk
 geboren Eemnes 05-04-1836
 overleden Eemnes 03-02-1900
 trouwt Eemnes 13-11-1877
 I Rikje Withorst, overleden 04-03-1880
 trouwt Eemnes 21-06-1880
 II Alijda Barendina Francisca Reijners
 uit Barneveld.

Izak en zijn gezin blijven op Meentweg 17 wonen. Zijn zoons Teunis uit het eerste en Jan uit het tweede huwelijk blijven ongetrouwd. Jan overlijdt in 1944 te Achterveld, Teunis woont eveneens op Meentweg 17, waar hij in 1968 overlijdt.

De tweede zoon van Isaack en Evertje (VI), Geurt genaamd, trouwt met Jannetje Krijnen en gaat in Blaricum wonen. Een andere zoon is:

VII-b Jan van Wijk
 gedoopt R.K. Eemnes 22-11-1798
 overleden Eemnes 28-11-1864
 trouwt Eemnes 09-11-1837
 Geertje van Mispelaar

Jan en Geertje wonen op Meentweg 5. Dit was niet het huidige pand, maar een boerderij die meer naar achteren stond en begin 1900 waarschijnlijk afgebroken is. Het echtpaar krijgt 7 kinderen. In 1876 woont weduwe Geertje met haar drie jongste ongehuwde kinderen Dirk, Antje en Evert op Wakkerendijk 66, naast de R.K. Kerk. Deze boerderij heeft later plaats gemaakt voor de Agneskleuterschool.

Van Antje is bekend dat zij achter in de polder aan het melken was toen zij voor het eerst van haar leven een luchtballon zag overkomen. Zij schrok daar zo verschrik-

kelijk van dat ze koeien en melkimmers liet voor wat ze waren en doodsbang naar huis holde.

Op de plek van de oude boerderij Meentweg 5, werd voor-aan de weg een nieuw huis gebouwd (nu W. v. Hamersveld), waar Dirk, Antje en Evert later weer gingen wonen.

De oudste zoon van Jan en Geertje was:

VIII-b-1 Izak van Wijk
geboren Eemnes 05-08-1838
overleden Utrecht 21-07-1895
trouwt Blaricum 12-05-1868
Rijkje Rokebrand

Izak en Rijkje wonen eveneens op Meentweg 5 en krijgen 3 dochters en 5 zoons. Van die zoons heten er 2 Jan. De jongste Jan trouwt eerst met Emmetje de Graaf, die in het kraambed overlijdt en daarna met Evertje Ossendrijver, welk huwelijk kinderloos blijft. Zoon Piet trouwt met Gerarda van Eijden en gaat in Bussum wonen.

We gaan verder met de oudste Jan.

Foto: Jan van Wijk en Jannetje van Es. IX -b-1.

IX-b-1 Jan van Wijk
 geboren Eemnes 13-09-1870
 overleden Eemnes 31-12-1944
 trouwt Vinkeveen 03-02-1899
 Joanna Maria van Es

Ook zij wonen aanvankelijk op Meentweg 5, maar verhuizen al snel naar Meentweg 29. In 1906 laten zij een huis bouwen aan de Laarderweg 84/86, waarin tevens een 'stil' café gedreven wordt. Jan en Jannetje krijgen 4 dochters en 3 zoons. Hun oudste dochter Rijkje trouwt met Hendrik Duurland uit Laren. Zoon Jan trouwt met Elisabeth Slink; zij zijn de grootouders van onze kinderen. Isaac trouwt met Aleida Holweg, welk huwelijk kinderloos blijft en de jongste zoon Piet huwt met Maria Smit uit Laren. Dochter Cornelia wordt zuster in het klooster van de Franciscanessen van Heijthuisen.

We keren weer even terug naar Jan en Geertje (VII-b):
Een andere zoon van dit echtpaar is:

VIII-b-2 Hendrik van Wijk
 geboren Eemnes 18-02-1842
 overleden Eemnes 06-04-1932
 trouwt Eemnes 07-11-1866
 Mietje van den Brink

Hein en Mietje wonen enkele jaren in de ouderlijke boerderij Meentweg 5 en verhuizen dan naar Meentweg 123. De dorstige hooiers uit de polder (het was allemaal 'handwerk' in die tijd), konden bij Hein een borreltje kopen. Hij had een van de vele zogenaamde 'stille' kroegen aan de Meentweg. Het echtpaar kreeg 10 kinderen, waarvan de helft al jong stierf. De oudste dochter Geertje trouwt met Aart v.d. Wardt, de leerlooier, haar zusje Grietje met Johannes Hagen en de jongste Anna met Johannes Hilhorst.

Een zoon van Hein en Mietje is:

IX-b-2 Roelof van Wijk
 geboren Eemnes 12-11-1874
 overleden Eemnes 11-07-1943
 trouwt Eemnes 12-06-1908
 I Margaretha v.d. Wardt, overleden 18-12-1922
 trouwt Eemnes 16-11-1923
 II Elisabeth Johanna Leurs.

STAMBOOM VAN DE

JAN TEUNISZ ($\pm 1690 - 1727$)

MEENTWEG 37

TEUNIS JANSZ (1721 - 1774)

ISAECK TEUNISS

MEENTWEG

TEUNIS (1790 - 1865)

MEENTWEG 17

IZAK (1836 - 1900)

MEENTWEG 17

TEUS

(1880 - 1968)

MEENTWEG 17

GEURT (17

BLARICU

IZAK (1838

MEENTWEG

JAN

(1874 - 1963)

MEENTWEG 5

JAN

(1870 - 1944)

O.A. LAARDERWEG 86

JAN

(1900 - 1978)

NIEUWEWEG 2

ISAAC

(1902 - 1976)

LAARDERWEG 86^A

(19

LAA

FAMILIE VAN WIJK

JAN VAN WIJK (± 1580 -)

OTTO JANS VAN WIJK (± 1620 - vóór 1699)

JAN OTTEN VAN WIJK (± 1650 - vóór 1696)

ISAECK JANS VAN WIJK (± 1675 - ± 1730)

BAARN

WIJMPJE ISAEKS VAN WIJK (1719 - 1807)

(VAN WIJK) (1761 - 1830)

19

3 - 1863)

JAN (1798 - 1864)

MEENTWEG 5

1895)

HENDRIK (1842 - 1932)

O.A. MEENTWEG 123

ROELOF

(1874 - 1943)

O.A. WAKKERENDIJK 26

PETRUS

(1875 -)

BUSSUM

PIET

3 - 1971)

DERWEG 86

HENDRIK

(1909 - 1970)

WAKKERENDIJK 26

JHR. ROËLL-LAAN 1

JACOBUS -

HERMANUS

(1925 -)

LAREN N.H.

Roel en zijn gezin wonen lange tijd op Wakkerendijk 26, een huis dat werd afgebroken voor de aanleg van de Roëll-laan. Het stond ongeveer op de plek waar nu de bibliotheek staat en was bereikbaar vanaf de Wakkerendijk. Zoon Hendrik uit het eerste huwelijk van Roel trouwt met M.J. Hogguer en zijn zus Ida Maria met Johannes van Dijk. Jacobus Her-manus, de zoon uit het tweede huwelijk trouwt met Lina Ca-tharina Vos en gaat in Laren wonen. Hun zoon Roel kwam weer terug naar Eemnes.

Hiermee zijn we voorlopig aan het eind van de geschiedenis gekomen. Om het beknopt te houden is niet iedereen genoemd, het is dus mogelijk dat u namen mist.

Met dank aan de genealogische Werkgroep Eemland en aan Henk van Hees voor hun hulp hierbij.

Jan van Wijk
Bertie van Wijk-Blom.

Globaal overzicht van de Zouaven-activiteiten in de periode 1861-1870.

18-09-1960 5000 zouaven vechten tegenover 33.000 solda-
ten van het leger van Koning Victor Emmanuel
II van Sardinië, (bij Castelfidaro). De zou-
aven legden een legendarisch geworden moed
aan de dag.

Na de september-conventie van 1864 bleek de noodzaak het
zouavenleger aanzienlijk te versterken.

Benden van de republiek van Garibaldi werden herhaaldelijk
door de zouaven verdreven.

Op 3 november 1867 vond de Slag van Mentana plaats. Dit
was een treffen van 5000 zouaven en 15.000 roodhemden
(mannen van Garibaldi). Het werd een verpletterende ne-
derlaag voor de mannen van Garibaldi. Daarna hielden de
zouaven zich tot 1870 bezig met het verjagen van rovers
en groepen die grensplaatsen aanvielen. In september van
dat jaar vielen 60.000 soldaten van Victor Emmanuel II
de Pauselijke Staat binnen. De 5000 pauselijke soldaten
konden weinig tegenstand bieden. De Paus Pius IX gaf
zich over, omdat hij geen bloed wilde vergieten.

Dit was het einde van de Kerkelijke Staat. De eenheid van Italië was tot stand gekomen. Het zouavenleger werd ontbonden.

De zouaven uit Eemnes.

Een bijzonder stukje Eemnesser geschiedenis!

De meeste mensen zullen tegenwoordig niet meer weten wateen zouaaf is of liever gezegd: was. Heel simpel gezegd was het de naam voor een jongeman die uit vrije wil naar Rome trok om het gebied van de Paus te verdedigen in de periode tussen 1860 en 1870.

Een pure katholieke aangelegenheid dus! In de vorige eeuw was de paus niet alleen hoofd van de R.K. Kerk maar ook nog staatshoofd van een vrij groot gebied rondom Rome: de Kerkelijke Staat.

In de loop van de 19e eeuw ontstond in het verbrokkelde Italië het idee om alle staatjes tot één rijk samen te voegen. De Paus wilde aan dit streven niet meedoen en daarom kreeg hij Koning Victor Emmanuel en Garibaldi tegenover zich. Er moest gevochten worden en de Paus Pius IX liet een pauselijk leger samenstellen. Katholieke jongens van over de hele wereld konden zich vrijwillig aanmelden. Dit leger trad in functie vanaf 1861. De soldaten kregen een speciaal uniform, geïnspi-

reerd door het uniform van de Zoueaven, strijders van de Kabylen uit Algerijë. Al snel werden de strijders voor de paus toen ook zouaven genoemd.

Toen Frankrijk na 1864 de militaire steun aan de Paus verminderde werd dit het sein voor een grote groep Nederlanders om als zouaaf naar Rome te trekken. Officieel zijn er tussen 1860 en 1870 zo'n 3181 Nederlanders als zouaaf naar Rome afgereisd. Meestal ging de reis via Oudenbosch naar Brussel waar de jongens gekeurd werden en daarna per trein naar Marseille en per boot naar Rome.

In de doorgangplaats Oudenbosch bevindt zich het interessante Nederlandse Zoueavenmuseum. Ik was daar de afgelopen zomer op zoek naar gegevens over de Bussumse zouaaf Teunis Ruijzendaal, een broer van mijn betovergrootvader. Terloops informeerde ik ook naar Eemnesser zouaven. Tot mijn grote verbazing bleken er naast de bekende Jan Luijf nog 5 andere Eemnesser jongens als zouaaf gefungeerd te hebben. Hier volgt voor elk afzonderlijk de levensloop.

Gijsbert Schoonderbeek (1837-1875)

nr. 2103

18 -HKE

Geboren te Eemnes 10-02-1837 op het adres Wakkerendijk 196, als zoon van de landbouwer Jacob Schoonderbeek en Neeltje van Dijk.

Hij werd ingeschreven als zouaaf op 03-02-1866 en bevorderd tot korporaal op 21-11-1867. Hij werd ontslagen uit de dienst op 01 maart 1868. In 1867 maakte hij de Slag van Mentana mee naar aanleiding waarvan hij het Zilveren Mentanakruis ontving.

Gijsbert was met zijn familie in 1847 verhuisd van Eemnes naar Hoogland. Vrij snel na zijn ontslag uit de Pauselijke dienst in 1868 trouwde hij op 25-08-1869 in Amersfoort met Petronella v.d. Hoef. Gijsbert woonde toen bij zijn ouders in Leusden. Petronella was weduwe en oefende het beroep van vrachtrijdster uit. Gijsbert kwam na zijn huwelijk bij haar in Amersfoort wonen aan de Appelmarkt. Hij werd ook vrachtrijder, maar niet voor lang. Hij stierf te Amersfoort op 26 maart 1875, 38 jaar oud.

Tijmen Luijf (1836-1917)
nr. 2414

Geboren te Eemnes op 10-09-1836 in het huis Wakkerendijk 202/204 (nu P. Koppen), als zoon van Gerrit Tijmen-se Luijf en Johanna Batenburg. De familie verhuisde in 1849 naar Wakkerendijk 232 (nu Wiggerts).

Tijmen werd ingeschreven als pauselijk zouaaf op 17-02-1866. Hij maakte de Slag van Mentana mee, waarbij hij het Zilveren Mentanakruis behaalde. Op 01-03-1868 werd hij uit de dienst ontslagen.

Mentana en zijn citadel

Terug in Eemnes trouwde hij op 10 november 1869 met Daatje Willemse van Isselt, een meisje dat in hetzelfde huis geboren was als hijzelf. In hetzelfde jaar 1869 kocht hij het ouderlijk huis Wakkerendijk 232, waar hij met zijn gezin bleef wonen tot 16-04-1881. Op die datum verhuisde hij met vrouw en kroost naar Hilversum.

Toen hij niets meer kon verdienen, vroeg hij wegens ouderdom en armoede, in 1909 om ondersteuning bij de vereniging van zouaven. Bij die gelegenheid verklaarde een woordvoerder van de afdeling Utrecht dat Tijmen doodarm was, doch van een onberispelijk gedrag. De kapelaan van Hilversum gaf een verklaring van goed zedelijk gedrag en Tijmen ontving tussen 1909 en 1913 dertien gulden steun.

Hij stierf te Hilversum op 17 november 1917.

Wouter Schoonoord (1838-1868)
nr. 2537

Geboren te Eemnes op 28-03-1838 in het huis Wakkerendijk 164, als zoon van Pieter Schoonoord en Cornelia Natter.

Rond 1842 vertrok het gezin van Eemnes naar Soest. Wouter werd ingeschreven als pauselijk zouaaf op 24-02-1866. Hij maakte in 1867 de Slag van Mentana mee en ontving het Zilveren Mentanakruis.

Hij stierf in een militair ziekenhuis in Rome op 07 januari 1868 aan een 'verzwering in de zij.'

Willem van den Berg (1841-1868)
nr. 6580

Geboren te Eemnes op 29-07-1841 in het armenhuis van de R.K. Parochie Eemnes bij Dikke Torentje.

Hij was de jongste van het grote gezin van Dirk Jacobse van den Berg en Grietje Tijmense Luijf.

Als boerenknecht werkte hij in Abcoude en Baarn.

Willem werd ingeschreven als pauselijk zouaaf op 28-12-1867.

Hij heeft in Italië niet veel activiteit kunnen ontplooien. In de loop van het jaar 1868 werd hij ziek in het kamp van Rocca di Papa. Het leger trok verder en hij bleef alleen achter. Zonder zich verstaanbaar te kunnen maken stierf

deze Eemnesser jongen in het voor hem vreemde Italië op 30 september 1868 (Rocca di Papa).

In een brief van de Vlaamse Pater Van Aarts, geschreven op 23-11-1875 naar Oudenbosch stond treffend beschreven in welke situatie deze jongen zich bevond. (vertaald uit het frans):

'de 2e september(1868) om half twee 's nachts is het kamp opgebroken. Ik bleef hier alleen achter met een compagnie en 72 zieken, die weer beter werden, de een na de ander. Alleen Van den Berg bleef hier, te ernstig ziek om te worden vervoerd.....

Ik verpleegde hem maar tenslotte moest ik naar Rome terugkeren, want de 23e van dezelfde maand ontving ik van Mgr. de Aalmoezenier het bevel naar Montefiascone te vertrekken. Ik zou niet eerder vertrekken dan de 3e oktober.

De 30e september om half tien 's avonds kwam de boodschapper van Mgr. Van Langveld me zeggen dat men vroeg om een Hollandse aalmoezenier in Rocca di Papa voor een stervende Hollander. Dit telegram was door de handen van drie aalmoezeniers gegaan, voordat het bij mij aankwam. Voor mij was het onmogelijk, om half 10 's avonds nog te vertrekken. Ik werd hier woedend over!

Ik vertrok de volgende ochtend met de trein van 6 uur, alles op het spel zettend en arriveerde te Rocca tegen 9 uur.

Maar helaas, de jonge Van den Berg was de avond tevoren om 9 uur al overleden. Hij was de laatste man in Rocca.'

Hendrik van Eijden (1842-1901)
nr. 9078

Geboren te Eemnes op 18-05-1842 in het huis Wakkerendijk 130(laatst bewoond door Willem Brouwer). Hij was een zoon van de schoenmaker Hannes van Eijden en Grietje Mijnhout.

Hij werd ingeschreven als pauselijk zouaaf op 08-09-1869. Als zodanig maakte hij het Beleg van Rome mee en de overgave op 20-09-1870. Begin oktober 1870 keerde Hendrik in Eemnes terug.

Op 07-11-1871 trouwde hij in Eemnes met Antje Jacobse van den Berg. In 1875 kocht Hendrik de panden op Wakkerendijk 24 (nu P. Hoogland) en begon daar enige tijd later een bakkerij.

In 1895 verhuisde Hendrik met zijn vrouw van Eemnes-na een kort verblijf in Baarn- naar Soest.
Hij stierf te Soest op 05 mei 1901.

Hij moet goede kontakten gehad hebben met zijn latere zwa-
ger, de zouaaf Jan Luijf. Zo was Hendrik van Eijden getui-
ge bij het tweede huwelijk van Jan Luijf, dat in 1878 werd
gesloten met Maria Wilhelmina Makker.

Jan Luijf (1847-1916)
nr. 8779

Geboren te Eemnes op 21-03-1847 in het huis Wakkerendijk
214 (nu J. Horst).

Hij was een zoon van Hendrik Tijmense Luijf en Jannetje
Mets.

dat ieder huiswaarts te keeren en
dan hunne dierbare ouders en be-
trekkingen te gaan vernemen.
Een zyn de laatste dagen geweest
vol opoffering en ontbering, doch sul-
ken spiedig vergeten zijn. in dien wij
het geluk mochten smaken om den ghe-
reus IX wederom in alles hersteld te
zien, en dan ons zelve en den maatschappij
van te mogen opofferen. Dit zal zijn
de leus van allen welken den roef
van twintig September gekend hebben

J. H. Luijf

Univ. Pontifical

4de de 2de 8779

Heere Pius IX

Laatste bladzijde uit het dagboek van Jan Luijf.

Hij werd ingeschreven als pauselijk zouaaf (nr. 8779) op 10-06-1869. Hij maakte het Beleg van Rome mee en de overgave op 20-09-1870. Begin oktober 1870 keerde hij in Eemnes terug.

Over de periode 12-09-1870 tot begin oktober 1870 hield hij een dagboek bij, dat in 1938 in boekvorm verschenen is onder de titel 'Mijn laatste dagen als Pousselijk Zouaaf.'

Jan trouwde op 16 mei 1876 te Eemnes met Geertje van Eijden, een zuster van de zouaaf Hendrik van Eijden. Geertje stierf ruim een jaar na haar huwelijk en op 19-02-1878 hertrouwde Jan te Eemnes met Maria Wilhelmina Makker.

Hij ging wonen op Wakkerendijk 9 en kocht dat pand in 1887 van de familie Perier. (nu Smerdij Eek)

Jan was koopman en handelaar in manufacturen. Op het adres Wakkerendijk 9 begon hij een winkel in manufacturen. Hij werd ook bekend als de man die jarenlang de bidprentjes voor de gestorven Eemnesser katholieken samenstelde.

In het jaar 1916 was de oud-zouaaf ernstig ziek. In januari van dat jaar werd heel Nederland- Eemnes inclusief -

In uwe geboden wordt aanbevolen
de ziel van zaliger

JAN LUIJF,

oud-zouaaf,

echtgenoot van

MARIA WILHELMINA MAKKER

geboren te EEMNES 21 Maart 1847,
aldaar overleden 20 Augustus 1916
en begraven 23 Augustus op het
R. K. kerkhof aldaar.

Smartvol is het, dat hij zoo onverwacht aan onze liefde ontviel; troostend, dat hij, versierd met deugden, tot een beter en gelukkiger leven is ingegaan.

Hij was eenvoudig en oprecht, vreesde God, een week af van het kwaad, een man van kinderlijk geloof en groot vertrouwen op den Heer. Die Gods heilige wil volbrengt en in gerechtigheid wandelt zal een woonplaats vinden in het hoogste der hemelen.

Geliefde echtgenoot en kinderen, weent niet over mij, maar werpt al uw zorgen op God; weest eensgezind en bemint elkander, vrees God en onderhoudt zijn geboden en leeft zoo, dat gij den dood niet behoeft te vreezen.

*Zoete Harten van Jesus en Maria,
weest mijn toevlucht.
(300 dagen afaat.)*

getroffen door hoog water en overstromingen. Het huis van Jan Luijf stond buiten de dijk. Zodoende liep ook daar het water binnen. Volgens de overlevering moet het water toen tot de planken van de bedstee van de doodzieke oud-zouaaf gestegen zijn.

Jan Luijf overleed te Eemnes op 20 augustus 1916.

Hij heeft ons een kostelijk document nagelaten in de vorm van zijn kleine dagboek waarin hij de laatste weken van zijn verblijf in Italië beschrijft. In feite is dit het verhaal van de overgave van de zouaven.

Jan Luijf was met zijn compagnie op 12 september 1870 te Valentozo, ongeveer 100 km ten noordwesten van Rome. Daar ontvingen de zouaven het bericht dat de vijanden van de Pauselijke Legers oprukten. De zouaven moesten zich terugtrekken. Na twee dagen lopen kwam de compagnie zouaven in Civita Vecchia aan, de haven van de Paus, ongeveer 50 km ten noordwesten van Rome.

Onderweg was Jan Luijf beroofd van al zijn persoonlijke bezittingen. De meeste zouaven gingen door naar Rome maar de compagnie van Jan Luijf bleef achter om Civita Vecchia te verdedigen. In zijn dagboek laat Jan Luijf duidelijk merken hoe hij popelde om voor de Paus te gaan vechten. Nadat de vijand twee dagen voor de muren gelegen had, gaven de plaatselijke autoriteiten zich over op 16 september 1870 zonder dat er een schot gelost was.

De zouaven hadden dit zo niet gewild; ze moesten echter gehoorzamen. De hele compagnie van Jan Luijf werd krijgsgevangen gemaakt en opgesloten in een voormalig ziekenhuis bijna geheel omgeven door water.

Op de avond van vrijdag 17 september werden de krijgsgevangenen per trein overgebracht naar Orbetello, vanwaar werd doorgereisd naar Livorno. Daar hoorde de zouavengroep van Jan Luijf het nieuws van de val van Rome op 20 september 1870.

Op maandag 26 september begon de thuisreis. Na een aantal onderbrekingen kwamen de zouaven op 5 oktober in Maastricht aan.

Ondanks de teleurstelling over de afloop van het avontuur bleef Jan Luijf onveranderd in zijn aanhankelijkheid voor de Paus. Zo spreekt het volgende citaat, geschreven op 16 september 1870 te Civita Vecchia voor zich:

'Er kwam een oorlogschip de haven binnen en een menigte Matrozen klommen in de mast, om hun groet te brengen aan

*Jan Luijf (1847 - 1916) uit Eemnes, in zouaven-uniform.
De foto dateert van ± 1870.*

de menigte welke op hunne aankomst stonden te wachten, er ging van beide kanten een levendige kreet, Leve Italië en weg met de Pous. O! hardverscheurend voor ons om te hooren: weg met de Pous, hij die Heilige Grijsaard, welke voor ons alles was, en voor wien wij zo gaarne ons leven hadden ten ofver gebracht.'

Jan Luijf beschrijft ook op aardige wijze de sfeer onder de zouaven tijdens het terugtrekken voor de naderende vijand:

*Hollands Zouaaf in gesprek
met Romeinse burgers.*

'Zoo liepen wij tot elf uren des nachts, toen wij eindelijk op een half uur afstand van Monteromana waren. Toen moest er eerst vernomen worden of er ook Piemontezen (vijanden) waren; wij hadden daar toen rust tot de giede (gids), welke wij bij ons hadden na de stad ging. Wij waren dicht bij een wijngaard, waaraan wij ons eens recht te goed deden, want onze tong was aan het gehemelte gekleefd van de dorst. Onze Kapitein zeide: 'Mannen bedien Uw van geen roof, toon dat gij Zouaven zijt', doch zijn eergevoel was in strijd met de behoefte welke wij hadden van drinken, wij hadden van zes tot elf ure geloopt zonder een druppel water te kunnen vinden, zoodat er niet lang gedreigd werd eer wij er binnengingen; toen wij daar in waren riep de Kapitein: 'vergeet ook mij niet want ook ik heb behoefte aan drinken.'

Het zou te ver voeren om nog meer citaten uit het kostelijke dagboekje van Jan Luijf te geven. Ik meen op deze

Jan Luijf uit Eemnes samen met de Soester zouaven. Een foto uit 1871.

van links naar rechts:

-Jan Schouten-Bart Majoor-Gerard Beckers-Jan Luijf uit Eemnes- Teus van Doorn (zittend), de grootvader van mevrouw B. van Wegen-Hilhorst, Torenzicht 39- Hendrik Ruijer-Evert Schoonoord en Hannes Valkenet.

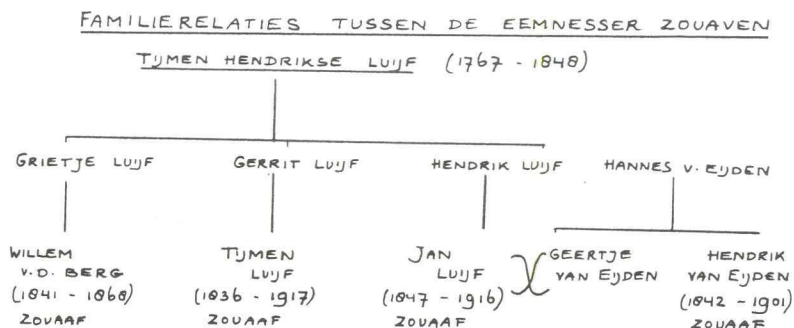
Foto: uit Prentenkabinet Historische Ver. Soest.

wijze echter een indruk gegeven te hebben van zijn schrijverskwaliteiten.

Ook hoop ik met dit artikeltje een globaal beeld gegeven te hebben van de Eemnesser Zouaven. Bij de voorbereidingen voor dit verhaal heb ik veel hulp gehad van de beheerder van het bijzonder interessante Nederlands Zouaven Museum in Oudenbosch, van Mevrouw M. Nagel-Luijf uit Amsterdam, die documenten en gegevens verstrekte over haar grootvader Jan Luijf en van de heer Peter van den Breemer uit Soest. De laatste heeft twee artikeltjes geschreven over de Soester zouaven in het blad van de Historische Kring Soest. Ook hij stelde allerlei materiaal beschikbaar. Al deze personen wil ik van harte bedanken voor hun medewerking.

En u als lezer kunt te allen tijde reageren op dit artikel
Als u mijn verhaal wilt aanvullen of verbeteren, neemt u
dan gerust contact op met:

Henk van Hees,
Geutoomserf 23,
3755 VL Eemnes
02153-89849.

Bronnen:

- Br. Christoffoor, 'Uit het epos der 3000 Nederlandse zouaven.' Nijmegen, 1947
- Wim Zaal, 'De vuist van de paus' Amsterdam, 1980.
- Jan Luijf, 'Mijn laatste dagen als Pousselijk Zouave' 1938 overdruk uit het tijdschrift 'God met ons'
- Pv.d. Breemer, 'De Zouaven; Soester Soldaten in het leger van de Paus (1864-1870), uit: 'Van Zoys tot Soest' 4e jrg. nr. 1 zomer 1983 en 5e jrg.nr. 3 winter 1984/1985.
- Régiment des Zouaves Pontificaux' Liste des Zouaves ayant fait partie du Régiment du 1er janvier 1861 au 20 septembre 1870. Lille 1910
- 'De Soester Bode', Roomsch-Katholiek Weekblad voor Soest, Soestdijk, Soesterberg en Omstreken, 26 januari 1934. Interview met Hendrik Ruijer, de laatste Soester zouaaf.

(Dit is bestemd voor niet-leden van de Historische Kring Eemnes)

wat voorbij is komt

niet weerom': heet het gezegde. Toch zijn er veel mogelijkheden om bepaalde gebeurtenissen, zaken, dingen enz. 'aan de vergetelheid te ontrukken'.

Onze voorouders hebben zich daar ook reeds mee beziggehouden:

archieven vol met gegevens over woonplaatsen, familienamen, gebruiken, ambachten, landkaarten, prenten en nog vele andere interessante onderwerpen. Het is zinvol door bestudering van al deze gegevens uw inzicht te verrijken omtrent de historie van ons verleden.

Bent u ook geïnteresseerd, onze Historische Kring Eemnes zal u graag daarbij helpen en het is aan u onderstaande kaart in te vullen; in te leveren bij de ledenadministratie: Raadhuislaan 39 Eemnes, tel. 146 89

(Informeer ook eens bij uw vrienden en kennissen naar hun belangstelling voor HKE)

Datum

:

Naam

:

Adres

:

Postcode /

:

Plaats / Telefoon

- ☐ heeft belangstelling voor de activiteiten der Historische Kring Eemnes. (HKE).
Will hierover gaarne nadere informatie ontvangen.

- ☐ geeft zich op als lid van de Historische Kring Eemnes (HKE) à f 15,- per jaar.
+ eventueel f 2,50 verzendkosten.

- ☐ speciale belangstelling voor de werkgroep:
☐ Monumenten	☐ Biblio/Topografie	☐ 2 ^e Wereldoorlog
☐ Genealogie	☐	

Handtekening:

□ ○ : Voorkeur aan stippen.

